

علم باز
در
ایفلا ۲۰۲۵
آستانه – قزاقستان

Uniting Knowledge, Building the Future
World Library and Information Congress
89th IFLA General Conference and Assembly
18-22 August 2025, Astana, Kazakhstan

در کنگره جهانی ۲۰۲۵ IFLA، موضوع «علم باز» یکی از محورهای برجسته بود. ایجاد کمیته مشورتی Open Science (OSSAC) و برگزاری چند نشست کلیدی تلاشی بود در جهت اینکه نقش کتابخانه‌ها را در پیشبرد زیرساخت‌ها، سیاست‌ها و عدالت در علم باز برجسته کند.

ایفلا کمیته‌ای به نام *Open Science and Scholarship Advisory Committee (OSSAC)* را در سال ۲۰۲۴ تشکیل داده است که ادامه‌دهنده فعالیت‌های گذشته در زمینه‌هایی مانند دسترسی آزاد، حقوق نشر، سیاست‌ها و زیرساخت‌ها است.

OSSAC در اولین دوره کاری (تا آگوست ۲۰۲۵) روی تعریف اهداف، آگاهی‌بخشی در فدراسیون IFLA، و همکاری با بخش‌ها و نهادهای بیرونی برای شکل دادن به بحث و سیاست‌های علم باز متمرکز بوده است. OSSAC بررسی کرده است که چگونه سیاست‌های مرتبط با دسترسی آزاد به انتشارات و داده، حقوق باز نشر و حفظ حقوق محققان در سطح بین‌المللی در حال رشد هستند. همچنین، ضرورت زیرساخت‌هایی برای علم باز که عادلانه و پایدار باشند، مورد تأکید قرار داده است. یکی از موضوعات مهم OSSAC توجه به عدالت در فرصت‌ها و مشارکت، تفاوت‌های منطقه‌ای در سیاست‌گذاری، تنوع زبان‌ها، و اخلاق در اشتراک‌گذاری و باز بودن علم است.

نشست‌های مرتبط با «علم باز» در ایفلا ۲۰۲۵

Sustainable Paths Towards Open Science and Open Scholarship

برگزار کننده :

Acquisition & Collection Development Section + Library Publishing SIG + OSSAC

موضوع نشست:

مدل‌ها و مسیرهای عادلانه و پایدار برای علم باز؛ نقش کتابخانه‌ها در زیرساخت، سیاست و دسترسی. در این نشست ارائه‌هایی با نمونه‌های عملی از کانادا، بریتانیا و هند؛ بحث درباره زیرساخت باز، مشارکت کتابخانه‌ها و مدل‌های ملی مثل «One Nation One Subscription» در کشور هند بود. دولت هند طرح اشتراک «یک ملت، یک ملت» را تصویب کرد تا دسترسی سراسری به مقالات پژوهشی علمی و نشریات مجلات با تأثیر بالای بین‌المللی را برای دانشجویان، اساتید و محققان همه مؤسسات آموزش عالی تحت مدیریت دولت مرکزی و دولت‌های ایالتی و مؤسسات تحقیق و توسعه دولت مرکزی فراهم کند.

OSSAC Open Session “Perspectives on open science

برگزارکننده

OSSAC (Open Science & Scholarship Advisory Committee)

موضوع نشست: چشم‌اندازهای علم باز؛ چه چیزهایی کتابخانه‌ها باید بدانند : عدالت، زیرساخت باز، چندزبانی، فراداده و شناسه‌های پایدار.
در این نشست نمونه‌هایی از پروژه‌ها و تجربیات ملی (از جمله پروژه‌های محلی و منطقه‌ای) ارائه شد.

Influence of Open Science in Scholarly Communication: Practical actions for librarians and other information professionals

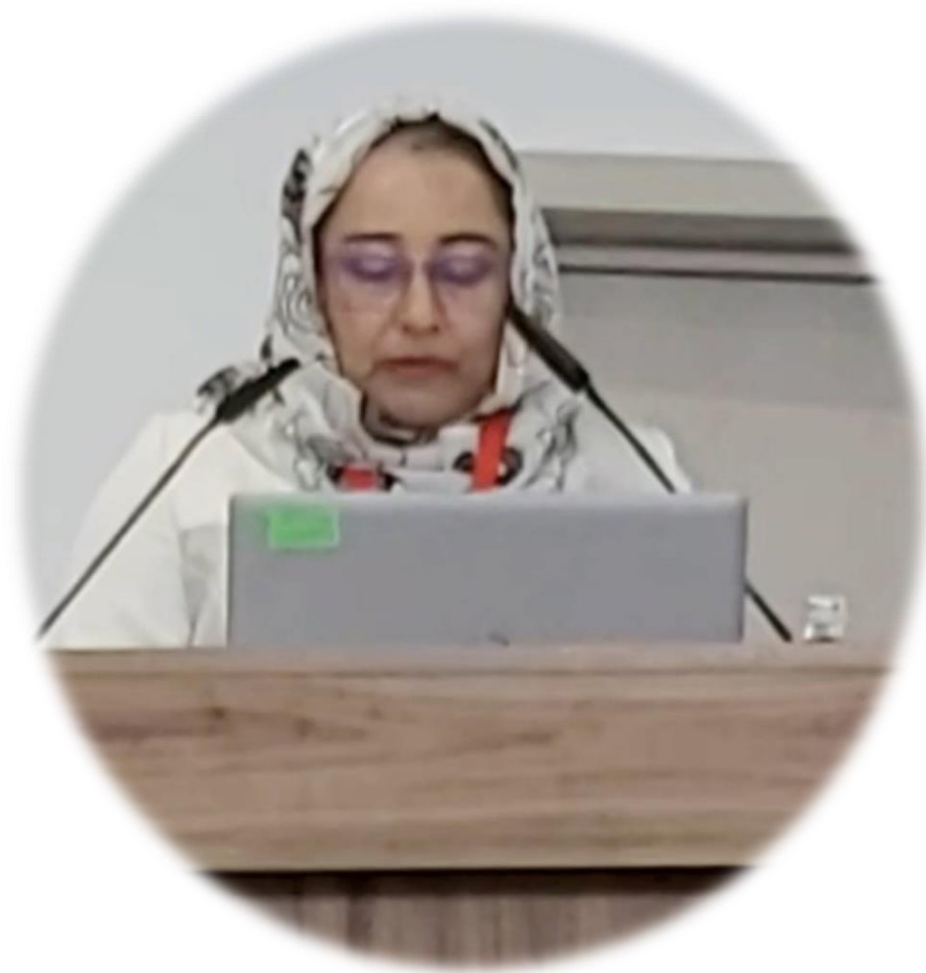
برگزارکننده‌ها

Serials & Other Continuing Resources Section + IFLA Information Technology Section + OSSAC.

موضوع: اقدامات عملی و کوتاه‌مدت که کتابخانه‌ها و متخصصان اطلاع‌رسانی می‌توانند برای پشتیبانی از علم باز انجام دهند از جمله خدمات داده پژوهشی، مدیریت متادیتا، انتشار باز و استانداردها

گزارش سخنرانی در کنفرانس ایفلا ۲۰۲۵

عنوان مقاله

جشنواره پژوهش و فناوری سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران: تسهیل کننده ارتباطات علمی در تحقق علم باز

مباحث ارائه شده در مقاله :

National Library and Archives of Iran
Research Festival

Facilitating Scientific Communication
in Realizing Open Science

Mahboubeh Ghorbani

The Director of Research and Education of the National
Library and Archives of the Islamic Republic of Iran

Fattaneh Torkashvand

The Director General of Archival Services of the National
Library and Archives of the Islamic Republic of Iran.

امروز با گسترش پیش چاپ‌ها، پلتفرم‌های همکاری،
مخازن داده و حتی مقالات تعاملی، شکل ارتباط میان
پژوهشگران کاملاً دگرگون شده است .

ارتباط علمی فقط انتقال اطلاعات نیست بلکه بخشی
از فرایند خلق دانش است .بدون ارتباط، علم پیشرفتی
نخواهد داشت.

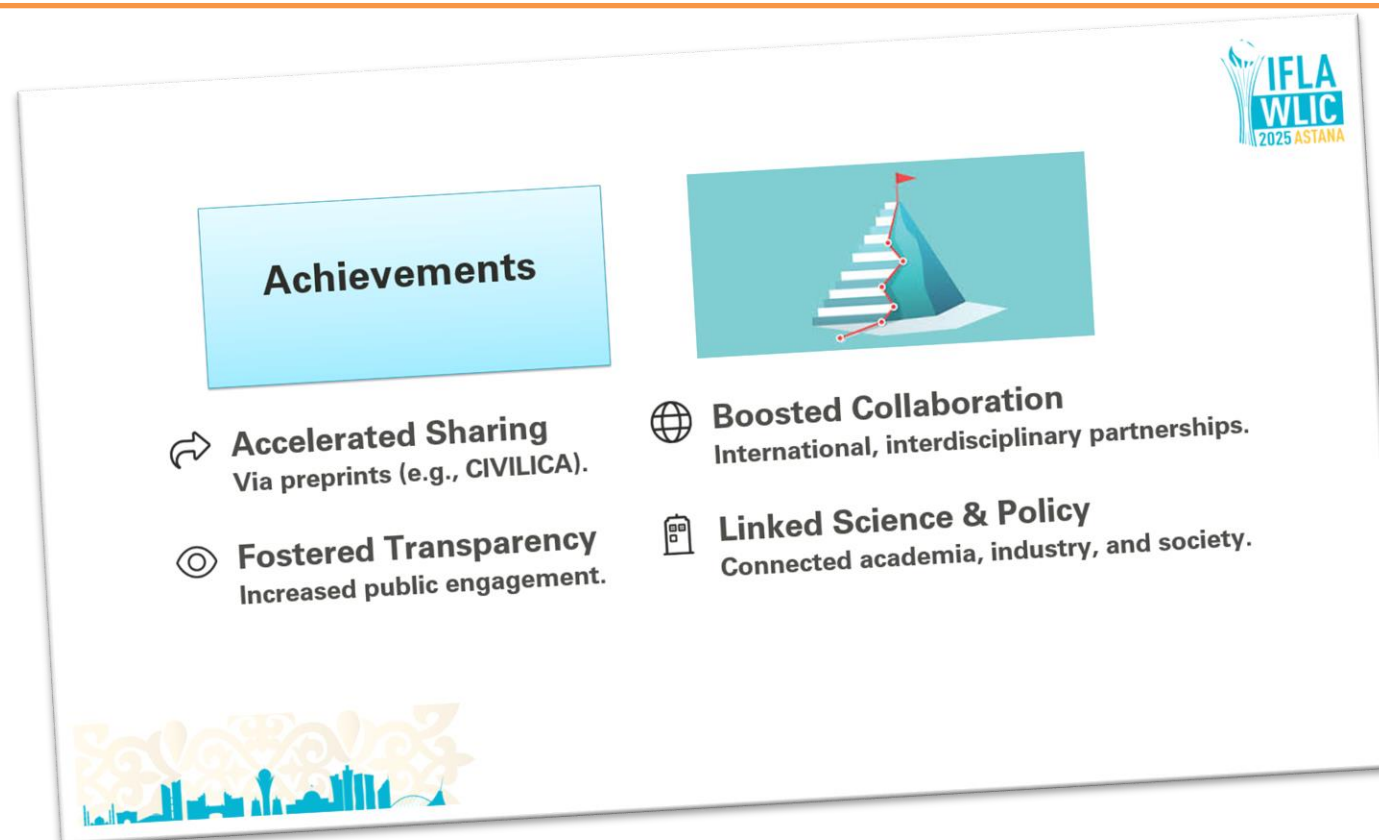
علم باز فقط یک سیاست یا روند جدید نیست، بلکه یک طرز فکر تازه در
پژوهش است. به باور من، علم باز یعنی پژوهش را شفاف، در دسترس و
مشارکتی کنیم؛ داده‌ها، نتایج و حتی چالش‌های خود را به اشتراک بگذاریم
تا دیگران بتوانند بر آن‌ها بنا کنند و پیشرفت علم شتاب گیرد.

در ایران نیز این رویکرد می‌تواند با همکاری میان دانشگاه‌ها، نهادهای
پژوهشی، صنعت و دولت به سرعت رشد کند .علم باز نه تنها دستاوردهای
علمی، بلکه مزایای اقتصادی و اجتماعی نیز به همراه دارد.

این گردهمایی‌ها فضایی برای تبادل آزاد دانش، ارائه یافته‌ها پیش از انتشار رسمی و دریافت بازخورد فوری ایجاد می‌کند. وقتی پژوهشگران از رشته‌ها و کشورهای مختلف در چنین فضاها با هم گفتگو می‌کنند، ایده‌های نو متولد می‌شود و همکاری‌های میان‌رشته‌ای و بین‌المللی شکل می‌گیرد. همچنین تأکید کردم که این رویدادها پلی میان علم و سیاست هستند و به انتقال مستقیم یافته‌های علمی به سیاست‌گذاران کمک می‌کنند.

تجربه جشنواره پژوهش سازمان اسناد و کتابخانه ملی را با حاضران در میان گذاشته شد. این جشنواره از سال ۲۰۱۰ تا کنون برگزار می‌شود و بستری برای گفت‌وگو، همکاری و پیوند میان دانشگاه، صنعت و جامعه ایجاد کرده است. در پانزدهمین دوره، محور اصلی جشنواره **علم باز** بود. موضوعاتی مانند دسترسی آزاد، داده باز، منابع آموزشی آزاد، نرم‌افزار متن‌باز، سیاست علم، حقوق مؤلف و نقش کتابخانه‌ها در فراهم کردن دسترسی آزاد، مورد بحث قرار گرفت. بیش از ۵۰۰ پژوهشگر، داور و عضو کمیته علمی در آن مشارکت داشتند و فضای بسیار پویایی شکل گرفت.

The Role of Scientific Communication

این جشنواره توانسته است به چند دستاورد مهم برسد؛ از جمله:
تسریع در تبادل دانش از طریق ابزارهای نوین ارتباطی،
گسترش همکاری‌های بین‌المللی و میان‌رشته‌ای،
ترویج فرهنگ شفافیت و پاسخ‌گویی در پژوهش،
و تقویت ارتباط میان علم، سیاست و جامعه.

اما در عین حال، چالش‌هایی نیز وجود دارد؛ مانند
کمبود زیرساخت‌های دیجیتال،
تمرکز بیش از حد بر برخی رشته‌ها،
و موانع حقوقی در زمینه مالکیت فکری که گاهی مانع
اشتراک‌گذاری داده‌ها می‌شوند.

پیشرفت واقعی در این مسیر نیازمند تقویت زیرساخت‌ها،
آموزش مهارت‌های داده‌باز، تغییر نگرش نسبت به
اشتراک‌گذاری و تدوین سیاست‌های حمایتی روشن است.
اگر بتوانیم فرهنگ دسترسی‌باز، همکاری و اعتماد را در نظام
پژوهشی خود نهادینه کنیم، علم در ایران سریع‌تر، عادلانه‌تر و
کارآمدتر پیشرفت خواهد کرد
جشنواره‌ها و رویدادهای علمی، فقط گردهمایی نیستند؛ آن‌ها
کاتالیزورهای تغییر هستند و علم‌باز، فرصتی است تا همه ما در
این تغییر جهانی نقش داشته باشیم.

Winners of the IFLA Green Library/Grand Scale Project Award 2025

1st Place: [James Baldwin Library](#), Paris, France
"James Baldwin Library: SDGs Inside a Sustainable Project"

Green roof of the Refugees Home

Shared garden's installation

Children floor's terrace

Insect hotel on the roof of the library

IFLA - Green Library Award 202

Festive opening weekend, DJ set and vibrating vests for the deaf audience with Subterra, signed concert with Thumette Léon and the Karpatt group, Sudanese music concert

Board games workshop at the Salvation Army

Bilingual French and French as a Sign Language story times

Extra mural reading at the square of Place des Fêtes

IFLA - Green Library Award 2025

Thanks for your attention

